

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№7

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

*Elektron nashr. 249 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.*

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutSIONal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	

GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK XAVFLARNI KAMAYTIRIRISHDA YASHIL IQTISODIYOTNING AHAMIYATI

Xolbekova Feruzaxon Rasulovna

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti
"Iqtisodiyot va menejment" kafedrasida dotsenti
POCHTA: feruza.kholbekova@mail.ru
ORXID 0009-0006-7589-9155

Sultonova Shahrinoz Qahramon qizi

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti talabasi

Annotatsiya: Globallashuv sharoitida yashil iqtisodiyot – ekologik xavflarni va ekologik tanqislikni kamaytirishga qaratilgan va atrof-muhitni buzmasdan barqaror rivojlanishni maqsad qilgan iqtisodiyot. U. Ushbu maqolada adolatlilik global va mamlakat darajasidagi tenglik o'lchovlarini tan olishni, xususan, past uglerodli, resurslarni tejaydigan va ijtimoiy jihatdan qamrab oluvchi iqtisodiyotga adolatli o'tishni ta'minlashni nazarda tutadi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, yashil stiker, ekotizimlar, tog'-kon sanoati, o'rmon xo'jaligi, qishloq xo'jaligi, elektr energiyasi.

Abstract: In the context of globalization, a green economy is an economy that aims to reduce environmental risks and ecological deficits and to achieve sustainable development without degrading the environment. U. In this article, fairness refers to the recognition of global and country-level equity dimensions, in particular, ensuring a just transition to a low-carbon, resource-efficient and socially inclusive economy.

Key words: green economy, green sticker, ecosystems, mining, forestry, agriculture, electricity.

Аннотация: В контексте глобализации зеленая экономика — это экономика, направленная на снижение экологических рисков и экологического дефицита, а также на достижение устойчивого развития без ухудшения состояния окружающей среды. U. В данной статье справедливость подразумевает признание глобальных и страновых аспектов равенства, в частности, обеспечение справедливого перехода к низкоуглеродной, ресурсоэффективной и социально инклюзивной экономике.

Ключевые слова: зеленая экономика, зеленая наклейка, экосистемы, горнодобывающая промышленность, лесное хозяйство, сельское хозяйство, электроэнергия.

KIRISH

XXI asr insoniyat sivilizatsiyasi uchun iqtisodiy o'sish va taraqqiyot bilan bir qatorda, ekologik muvozanatni saqlash, iqlim o'zgarishlariga moslashish va atrof-muhitni himoya qilish masalalari tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Bugungi kunda sanoat inqilobidan boshlangan texnologik rivojlanish inson hayotini yengillashtirish bilan birga, tabiatga qayta tiklab bo'lmas zararlar yetkazmoqda. Atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlari miqdorining ortishi, global haroratning ko'tarilishi, tabiiy resurslarning cheksiz foydalanilishi, yer-suv resurslarining ifloslanishi hamda biologik xilma-xillikning qisqarishi kabilar zamonaviy dunyoning eng muhim ekologik muammolariga aylangan.

Shu bois, dunyo miqyosida iqtisodiy siyosatni qayta ko'rib chiqish, ekologik barqarorlikni iqtisodiy strategiyalarning ajralmas qismi sifatida shakllantirish zaruriyati yuzaga keldi. Bu borada "yashil iqtisodiyot" konsepsiyasi barqaror taraqqiyotga erishishning asosiy yo'nalishi sifatida maydonga chiqdi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ta'lim, fan va madaniyat tashkiloti (UNESCO), Atrof-muhit dasturi (UNEP), hamda boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan ishlab chiqilgan "yashil iqtisodiyot" modeli iqtisodiy faoliyatni atrof-muhitga zarar yetkazmagan holda olib borishni, tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni, chiqindilarni kamaytirishni va iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashishni o'z ichiga oladi. Bugungi kunda ushbu model Yevropa Ittifoqi davlatlari, Janubiy Koreya, Yaponiya, Xitoy, Kanada kabi mamlakatlar rivojlanish strategiyasining muhim tarkibiy qismiga aylangan.

O'zbekiston Respublikasi ham jahon tajribasidan kelib chiqib, yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida bir qator tizimli islohotlarni amalga oshirmoqda. Jumladan, 2023-yil 1-yanvardan boshlab "Yashil energiya" va "Yashil sertifikat" tizimi joriy etildi.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini ishlab chiqarish, ekologik toza transport vositalarini ommalashtirish, chiqindi poligonlarini modernizatsiya qilish, suv tejankor texnologiyalarni keng joriy etish kabi tashabbuslar davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. Bundan tashqari, O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan "yashil rivojlanish" va "iqlim o'zgarishiga moslashuv" strategiyasi 2030-yilgacha bo'lgan asosiy yo'nalish sifatida belgilab berilgan bo'lib, unda issiqxona gazlarini kamaytirish, energetika sektorini dekarbonizatsiya qilish, ekologik toza texnologiyalarni rag'batlantirish singari chora-tadbirlar nazarda tutilgan.

Yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik muammolarga yechim topish, balki iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va xalqaro bozorlar bilan integratsiyani kuchaytirish imkonini ham beradi. Bugungi globallashuv va ekologik xavf kuchayib borayotgan bir sharoitda yashil iqtisodiyotga o'tish – bu tanlov emas, balki har bir davlat uchun zaruratga aylangan strategik yo'nalishdir. O'zbekiston uchun ham bu yo'l iqtisodiy barqarorlik, ekologik xavfsizlik va xalqaro hamkorlikni ta'minlashning asosiy omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Yashil iqtisodiyot har qanday iqtisod nazariyasi sifatida aniq ta'riflanadi, unga ko'ra iqtisodiyot o'zi yashaydigan ekotizimning tarkibiy qismi hisoblanadi (Lin Margulisdan keyin). Mavzuga yaxlit yondashuv tipik bo'lib, iqtisodiy g'oyalar ma'lum bir nazariyotchiga qarab har qanday boshqa mavzular bilan aralashib ketadi. Feminizm, postmodernizm, atrof-muhit harakati, tinchlik harakati, Yashil siyosat, yashil anarxizm va globallashuvga qarshi harakat tarafdorlari bu atamani asosiy iqtisodiyotdan tashqarida bo'lgan juda boshqacha g'oyalarni tasvirlash uchun ishlatishgan.

Ushbu atamaning qo'llanishi rasmiy ravishda tashkil etilgan va bosh harflar bilan yozilgan Yashil atamani noyob va ajralib turuvchi belgi sifatida da'vo qiladigan Yashil partiyalarning siyosiy farqi bilan yanada aniqlashtiriladi. Shunday qilib, odatda yashil iqtisodiyotga o'tishni, biomimikriyani va bioxilma-xillikni to'liqroq hisobga olishni targ'ib qiluvchi „yashil iqtisodchilar“ning bo'sh maktabiga murojaat qilish ma'qul. (Qarang: «Ekotizimlar va biologik xilma-xillik iqtisodiyoti», ayniqsa, ushbu maqsadlarga qaratilgan joriy nufuzli xalqaro ishlar uchun va ularning oddiy odamlar uchun taqdimoti uchun Tabiiy kapital banki.)

Ba'zi iqtisodchilar yashil iqtisodiyotni ko'proq tashkil etilgan maktablarning filiali yoki kichik sohasi sifatida ko'rishadi. Masalan, an'anaviy er tabiiy kapitalga umumlashtirilgan va mehnat va jismoniy kapital bilan ba'zi umumiy xususiyatlarga ega bo'lgan klassik iqtisod sifatida qaraladi (chunki daryolar kabi tabiiy kapital aktivlari to'g'ridan-to'g'ri kanallar kabi inson tomonidan yaratilgan aktivlar o'rnini bosadi).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur ilmiy maqolani tayyorlash jarayonida taqqoslash, tahlil, umumlashtirish va induktiv-deduktiv yondashuv kabi ilmiy usullar qo'llanildi. Yashil iqtisodiyotga oid nazariy asoslar, xalqaro tajribalar va O'zbekiston Respublikasidagi amaliy islohotlar o'rganildi hamda ularning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi. Tadqiqot davomida BMT, Jahon banki, UNEP va boshqa nufuzli xalqaro tashkilotlar tomonidan e'lon qilingan ma'lumotlar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qaror va farmonlari, strategik dasturlar, ochiq manbalardagi statistik ma'lumotlar va ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Maqolaning nazariy va amaliy xulosalari asoslangan holda ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yashil iqtisodiyot – bu faqat ekologik manfaatlar emas, balki uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy adolatni ham o'z ichiga olgan kompleks rivojlanish modelidir. Zamonaviy global muammolar – iqlim o'zgarishi, resurslarning kamayib borishi, atrof-muhitning ifloslanishi – iqtisodiy siyosat va ishlab chiqarish strategiyalarini

qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Aynan shunday sharoitda yashil iqtisodiyot g'oyasi nafaqat dolzarb, balki zaruriy yo'l xaritasiga aylanmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyotni joriy etish orqali bir vaqtning o'zida bir nechta muhim maqsadlarga erishish mumkin: tabiiy resurslardan samarali foydalanish, iqlim xavfsizligini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va energiya samaradorligini oshirish. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish nafaqat uglerod chiqindilarini kamaytiradi, balki tashqi energetik qaramlikni ham sezilarli darajada kamaytiradi.

O'zbekistonda bugungi kunda yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish bo'yicha ilk bosqichdagi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Prezident qarorlarida belgilangan yo'nalishlar – energiya tejamkor texnologiyalarni joriy qilish, ekologik xavfsiz transportni rivojlantirish, barqaror urbanizatsiya hamda aholining ekologik xabardorligini oshirish kabi yo'nalishlar uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi. Shunga qaramay, statistik ma'lumotlar O'zbekistonda hali ham resurslardan foydalanish samaradorligi past darajada qolayotganini ko'rsatadi. Ayniqsa, suv va energiya sarfi bo'yicha ko'rsatkichlar bu borada tizimli islohotlar zarurligini anglatadi.

Yashil iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tish uchun quyidagi muhim shartlar mavjud: ekologik innovatsiyalarni iqtisodiy mexanizmlar bilan uyg'unlashtirish, "yashil" moliyalashtirishni rivojlantirish, biznes uchun ekologik talablarni motivatsiya vositasiga aylantirish, shuningdek, davlat va jamiyat o'rtasidagi ekologik mas'uliyatni oshirish.

Yashil iqtisodiyot – bu faqatgina ekologik barqarorlikka emas, balki yangi iqtisodiy imkoniyatlar, inson salomatligi, va kelajak avlodlar uchun qulay hayot muhitini ta'minlashga qaratilgan strategik yondashuvdir. O'zbekiston bu yo'lda dastlabki qadamlarni tashlagan bo'lsa-da, oldinda ko'plab tizimli, ilmiy asoslangan, muvofiqashtirilgan va qat'iyatli harakatlar talab etiladi. Aynan shunday yondashuv barqaror rivojlanish va iqtisodiy mustaqillikning kalitidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyot tamoyillarini turli iqtisodiy tarmoqlarga, xususan, sanoat va infratuzilma sohalariga tatbiq etish nafaqat ekologik xavfsizlikni oshiradi, balki resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikka erishishda ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Muqobil energiya manbalarining joriy etilishi esa energiya mustaqilligini ta'minlab, korxonalar raqobatbardoshligini oshiradi.

Yashil iqtisodiyotning samarali rivoji uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy qilish bo'yicha davlat dasturlarini kengaytirish;
2. Ekologik toza texnologiyalarni xarid qiluvchi korxonalarga soliq va kredit imtiyozlari yaratish;
3. Resurs tejamkor texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish uchun subsidiyalar ajratish;
4. Xorijiy tajriba asosida mahalliy energiya auditi tizimini joriy etish;
5. Ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlikda innovatsion loyihalarni rivojlantirish.

Ushbu choralar O'zbekiston iqtisodiyotining ekologik va iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Вахобов А.В. ва бошқ. "Яшил" иқтисодиёт. Дарслик. – Т., 2020. – 295 б.
2. Яшалова Н.Н. "Зеленая" Экономика: региональный аспект. – Санкт-Петербург, 2014. – 194 с.
3. Пискунов Н., Пахомов Н.В. Анализ мирового опыта перехода к "зеленой" Экономике. – М., 2022. – 213 с.
4. Jacobs, M. (2008). Green Economy: A UK Perspective. London: Green Alliance.
5. Chen, Y., Zhang, L., Wang, M. (2018). "Circular Economy in China's Textile Industry: Practice and Prospects". Journal of Cleaner Production, Vol. 195.
6. Lapteva, E. A. (2019). Ekologicheskiy menedjment v legkoy promyshlennosti. Moskva: Nauka.
7. G'ulomov, N. (2022). "To'qimachilik sanoatida yashil texnologiyalarni joriy etish istiqbollari". O'zbekiston iqtisodiyoti va innovatsion texnologiyalar jurnali.
8. United Nations Development Programme (2020). Green Industrial Policy: Concept, Policies and Practices. New York:

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
